

categories assenyalades per MARTINEZ & SILVESTRE (1990) en un estudi previ. Algunes categories, però, han estat eliminades i d'altres dividides en subcategories. Seguidament s'exposa el codi i les definiciones generals de cada categoria, indicant el tipus de paraules incloses en cadascuna d'elles:

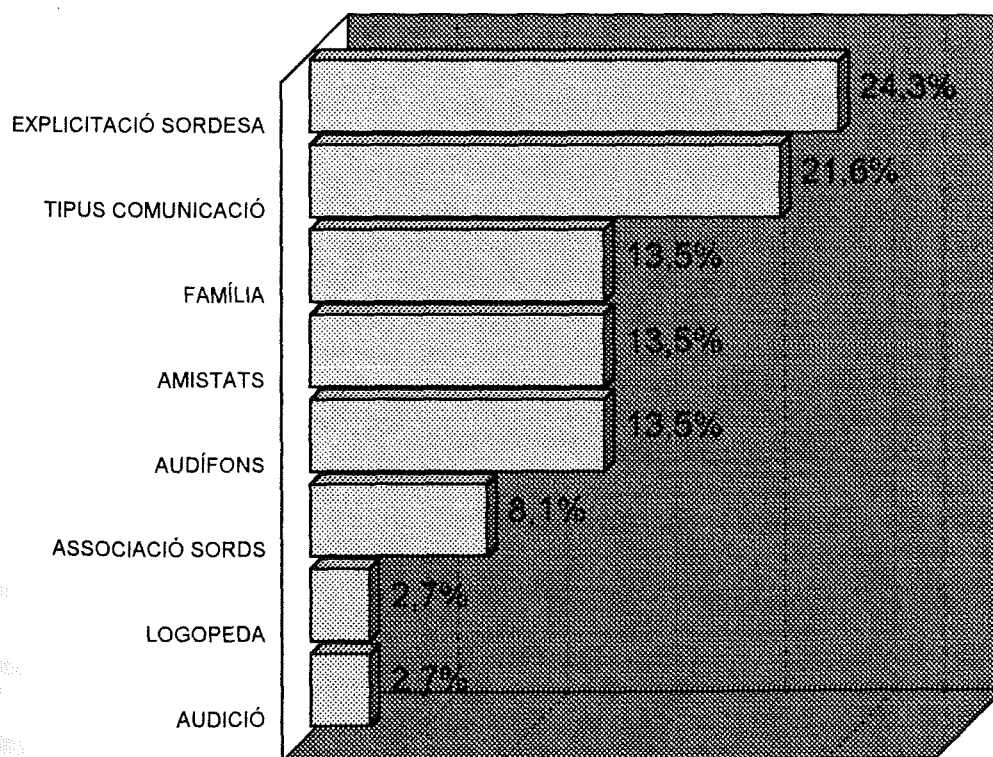
- 1.Estat Civil (ECI):** nom, sexe, estatus escolar.
- 2.Estatus Familiar (F):** relacions familiars.
- 3.Altres referències estatutàries (RE):** estatus socioeconòmic, estatus sociopolític, nacionalitat, territori, religió.
- 4.Referències categorials abstractes (RAB).**
- 5.Referències al futur i l'esdevenir de sí mateix (AD).**
- 6.Referències al cos i a l'aparença (CP).**
- 7.Gustos i activitats (GA):** conjunt de referències positives o negatives als gustos i a les activitats, a excepció de les referències a les activitats escolars.
- 8.Referències a l'amistat (AM):** relacions amb els companys d'edat.
- 9.Avaluació de la situació personal i social (ES).**
- 10.Referències al món polític i social (MON).**
- 11.Trets de pesonalitat positius (RP+).**
- 12.Trets de personalitat negatius (RP-).**
- 13.Altres trets de personalitat (RPD).**
- 14.Referències a la sordesa (DEF).**

Globalment, s'observa que les referències als gustos i a les activitats (GA) són les més utilitzades pels adolescents sords de la mostra, amb una mitjana de 6.03. Seguidament, amb una mitjana força inferior -3.24-, apareixen les referències al propi cos i a l'aparença física (CP), i en tercer lloc, utilitzen les referències a l'estatus civil i escolar (ECI) amb una mitjana de 2.50, tal com s'observa en la següent taula:

CATEGORIES	CODI	$\bar{X}$
Gustos i activitats	GA	6,03
Cos i aparença física	CP	3,24
Estat civil	ECI	2,50
Amistats	AM	1,47
Trets personalitat positius	RP +	1,26
Família	F	1,12
SORDESA	DEF	1,09
Futur i esdevenir	AD	0,53
Trets personalitat negatius	RP -	0,35
Altres trets de personalitat	RPD	0,32
Altres ref. estatutàries	RE	0,32
Situació personal i social	ES	0,29
Categories abstractes	AB	0,09
Món polític i social	MON	0,09

D'entre aquest llistat, la categoria més interessant a tenir en compte, donades les característiques de la població estudiada, és l'anomenada "DEF"; és a dir, el conjunt de referències a la sordesa. Contrastant aquests resultats amb els obtinguts en un altre estudi previ (MARTINEZ & SILVESTRE, 1990), sembla ser que el nombre de referències a la sordesa ha augmentat, passant d'un 3% (12 enunciats) a un 5,4% (37 enunciats). La diversitat de referències a la sordesa ha fet possible una subcategorització en funció del contingut temàtic que es presenta a continuació en un quadre-resum:

REFERÈNCIES A LA SORDESA

Per tal d'aclarir el concepte de cadascuna d'aquestes subcategories, s'han seleccionat alguns exemples representatius. En cada categoria s'inclouen les transcripcions exactes de les descripcions escrites pels sords:

a) Explicitació de la sordesa (24,3%):

"Sóc sorda però portu aparatos" (sorda severa, 12 anys).

"Me llamo Abel soy sordo" (sord sever, 13 anys).

"Yo soy sorda" (sorda profunda, 14 anys).

"Tengo una deficiencia auditiva" (sorda profunda, 14 anys).

"Yo soy una chica de 15 años y sorda" (sorda profunda, 15 anys).

"Mi madre nació yo tenía natural sorda" (sorda profunda, 15 anys).

"Soy sordo" (sord profund, 18 anys).

"Tengo un poco de sordera, pero no me importa nada" (sorda severa, 18 anys).

"Yo tengo problemas auditiva" (sord sever, 19 anys).

Sovint aquests enunciats apareixen en les primeres línies del total de la producció escrita del sord. La gran part del enunciats són explicitacions positives de la sordesa tret de dos casos on es denota una certa vivència negativa. Així, l'adolescent sorda severa de 12a. que diu "sóc sorda, però

portu aparatos" sembla que, donada la utilitat dels aparells, no es senti sorda. Tanmateix, la sorda severa de 18a., en dir que és "poc" sorda sembla que no es consideri com a tal.

D'altra banda, hi ha dos sords de la mostra que utilitzen una terminologia poc habitual: un és el cas del subjecte sord profund de 14a. que diu tenir "una deficiència auditiva" i l'altre és el sord sever de 19a. que fa esment de l'existència de "problemes auditius" i no pas de sordesa, que seria un terme més radical.

b) Referències al tipus de comunicació (21,6%):

"Mi boca es normal pero hablo muy despacio" (sorda profunda, 12 anys).

"Yo hablo bastante bien" (sord sever, 13 anys).

"Yo se hablar con lenguaje de signos" (sord sever, 13 anys).

"Me gusta hablar con los sordos y oyentes" (sord profund, 14 anys).

"Nos comunicamos a través del lenguaje de signos" (sorda severa, 15 anys).

"Soy sorda, hablo con la boca y no hablo con las manos" (sorda profunda, 15 anys).

"Me gustaria hablar perfecto a las personas para que pueda entender mejor"
(sord profund, 17 anys).

"Pienso que hay muchos oyentes tienen miedo y vergüenza para hablar a los sordos" (sord profund, 18 anys).

Fonamentalment, els sords d'aquest grup especifiquen el tipus de comunicació que utilitzen habitualment i, com es pot veure, fan esment de la comunicació amb signes i del llenguatge oral, encara que no sempre en termes positius.

c) Referències a la família (13,5%):

"Tengo un hermano sordo se llama José Luís" (sorda profunda, 15 anys).

"Mis familiares también son sordos" (sorda severa, 15 anys).

"Mis abuelos, mis padres, mi tío, mis hermanos y cuñados son todos sordos y tengo dos sobrinos en el que también son sordos" (sorda severa, 15 anys).

"Tengo dos hermanos oyentes" (sord profund, 17 anys).

"Tengo un hermano más pequeño que yo, que es oyente y tiene 16 años" (sord profund, 18 anys).

d) Referències a les amistats (13,5%):

"A mi me gusta amigas sordas porque más divertida" (sorda profunda, 15 anys).

"Tengo muchos amigos, tantos como en el colegio como en la Asociación de sordos y fuera de esos lugares, como por ejemplo en mi pueblo" (sorda severa, 15 anys).

"Tengo bastante amigos de sordos y oyentes" (sorda profunda, 15 anys).

"Me gusta mucho conocer gente nueva, oyentes o sordos" (sorda severa, 18 anys).

"Crec que els amics no saben que sóc sorda" (sorda severa, 18 anys).

D'aquests enunciats el més important és constatar les referències a les amistats amb altres sords, sobretot a partir dels 15 anys.

e) Referències als audífons (13,5%):

"A mi no gusta los aparatos (sord sever, 12 anys).

"A mi Ricard no penso a la classe porta un l'emisora" (sord profund, 13 anys).

"Y yo llevo aparato" (sord sever, 13 anys).

"Llevo aparatos" (sord profund, 14 anys).

"Tengo bastante sordera, por eso llevo audífonos" (sorda severa, 15 anys).

El primer subjecte expressa el seu rebuig pels audífons, en canvi, la

resta de sords només constaten la seva utilitat.

f) Referències a l'Associació de sords (8,1%):

"Soy sordo, puedo acompañar a la asociación" (sord sever, 13 anys).

"Mis abuelos fundaron la asociación de sordos de Barcelona" (sorda severa, 15 anys).

"Cada sábado por la tarde al Asociación de S.S" (sorda profunda, 15 anys).

L'Associació de sords és, per aquests sords de la mostra, un lloc on poder realitzar activitats lúdiques extraescolars amb altres companys sords. Precisament, els dos primers subjectes, de 13 i 15 anys respectivament, són els dos únics sords de la mostra fills de pares sords, i el tercer subjecte pertany a una família on hi ha altres membres sords.

g) Referències al logopeda (2,7%):

"Desde los 4 años tengo logopeda en que me ha servido mucho para enseñarme a hablar y a pensar" (sorda severa, 15 anys).

h) Referències a l'audició (2,7%):

"A mi Ricard oye mucho" (sord profund, 13 anys).

6.3.2.2 Anàlisi en funció de les característiques intrínseques del sord:

Segons ROSENBERG (1986), amb l'edat es tendeix a descriure l'autoconcepte fent referència a aspectes més interns (sentiments, desitjos, pensaments, trets de personalitat).

Certament, amb l'edat, augmenta significativament el nombre de referències a aspectes que podrien considerar-se interns (referències al futur i a l'esdevenir -AD-; referències a trets de personalitat, negatius en aquest cas, -RP neg.-; avaluació positiva o negativa de la situació personal o social -ES-; i altres referències estatutàries diferents al nom, sexe i estatus escolar -RE-. En canvi, les descripcions en relació als aspectes externs, com per exemple les referències al cos i a l'aparença física -CP-, disminueixen significativament amb l'edat. La significació d'aquestes dades es poden veure en la pàg.33 de l'annex. Alguns exemples concrets de les produccions escrites pels sords en relació a les categories esmentades són les següents:

AD: "Quiero ser preparador físico y informática" (sord sever, 18 anys).

RP: "Soy pesado a veces" (sord sever, 15 anys).

ES: "Yo soy feliz con mis padres" (sord sever, 19 anys).

RE: "No fumo ni bebo" (sord sever, 18 anys).

CP: "Yo es alta, mi pelo es largo de color castaño, me ojos son azules" (sorda profunda, 12 anys).

D'entre aquestes categories, el **grau de pèrdua auditiva** estableix diferències significatives en relació al nombre de trets de personalitat negatius utilitzats en les produccions ($P < 0.05$), tal i com es demostra en la pàg.33 de l'annex. Els resultats indiquen que els sords severos manifesten més trets de personalitat negatius per descriure's a sí mateixos que els sords profunds.

Els sords severos inclouen en les seves descripcions més referències a la sordesa (DEF) que els sords profunds, tal i com s'indica en la pàg.34 de l'annex. Potser pel fet de no tenir totalment assumida la seva sordesa com els sords profunds, aquest tema es converteix en una preocupació constant per tal d'intentar aclarir que ells no són sords del tot.

Els sords profunds, per altra banda, destaquen la importància de les relacions amb els companys ja que fan esment de les seves amistats (AM) de manera significativament superior als sords severos ($P < 0.05$) -annex pàg.34-.

Finalment, les variables lingüística i comunicativa incideixen significativament ($P < 0.05$) només sobre una de les categories establertes: les referències als trets de personalitat negatius (RP-). Concretament, l'anàlisi de la variança aplicat indica que els sords de la mostra que presenten un nivell d'expressió o comprensió *òptim* (11 subjectes) i els sords amb una capacitat de recepció de la informació igualment *òptim* (7 subjectes) utilitzen més referències als trets negatius de la seva personalitat que els sords amb un nivell *suficient* o *insuficient*.

Aquests resultats suggereixen que el nivell de competència lingüística i comunicativa del sord no influeix d'una manera decisiva sobre el seu autoconcepte ja que, com s'observa, els subjectes més *òptims* són els qui manifesten nivells *més baixos*. La significació de les dades es presenta en les pàgines 35, 36 i 37 de l'annex.

6.3.3 Sentiments i emocions expressades pels adolescents sords:

Mitjançant l'autoinforme escrit semiobert (LOEB & SARIGIANI, 1986), tècnica emprada per a completar la informació sobre l'autoconcepte, els adolescents sords de la mostra descriuen les seves pròpies emocions i

sentiments.

L'anàlisi de les respostes donades es realitza, fonamentalment, a partir de les categories esmentades per a la tècnica del "qui sóc jo?", però, en algun cas, s'ha afegit alguna de nova que no està contemplada en l'anàlisi anterior.

Les qüestions plantejades als subjectes es concreten en cinc aspectes: quan estan contents; quan estan tristos; qué és el que els agrada més del món; qué és el que voldrien canviar; i quines són les implicacions de la sordesa.

A continuació es passa a valorar els resultats obtinguts en cadascun d'aquests aspectes. Cal destacar que els exemples seleccionats per il·lustrar les respostes dels subjectes són una transcripció exacta del que ells mateixos han escrit.

Davant la pregunta de quan estan contents, les respostes s'agrupen en tres categories: quan realitzen activitats lúdiques i esportives (G.A); quan estan amb els amics (AM); i quan els resultats acadèmics són favorables (ECI).

La major part dels adolescents de la mostra (62%) es senten contents

quan realitzen activitats lúdiques i esportives (G.A):

- *"Estoy contenta cuando voy a la discoteca" (nº22, 13 anys).*
- *"Estoy contenta cuando voy de vacaciones, mi cumpleaños o santo, etc." (nº14, 15 anys).*
- *"Estoy contenta cuando juego a basket" (nº18, 16 anys).*

Un 23% dels subjectes està content, sobretot, quan es troba envoltat pels amics (AM). Aquest tipus d'afirmacions les realitzen, majoritàriament, els adolescents més grans de la mostra (18-19 anys):

- *"Estic contenta quan els meus amics o amigues em demanen per anar al cine o discoteca" (nº20, 18 anys).*
- *"Estoy contento cuando estoy con mis amigos a juga a baloncesto, ir al cine, etc. (nº34, 19 anys).*

Com es pot observar, tot i fer esment d'activitats lúdiques i esportives, l'èmfasi de les seves afirmacions recau en el fet de gaudir de la companyia dels amics. En aquest sentit, cal destacar la resposta del subjecte nº13, filla de pares sords, que es sent especialment contenta amb els seus amics de l'Associació de Sords:

- *"Estoy contenta cuando estoy con mis amigos en la asociación" (15 anys).*

Tanmateix, hi ha un únic subjecte (nº19) que no exclou esmentar a la